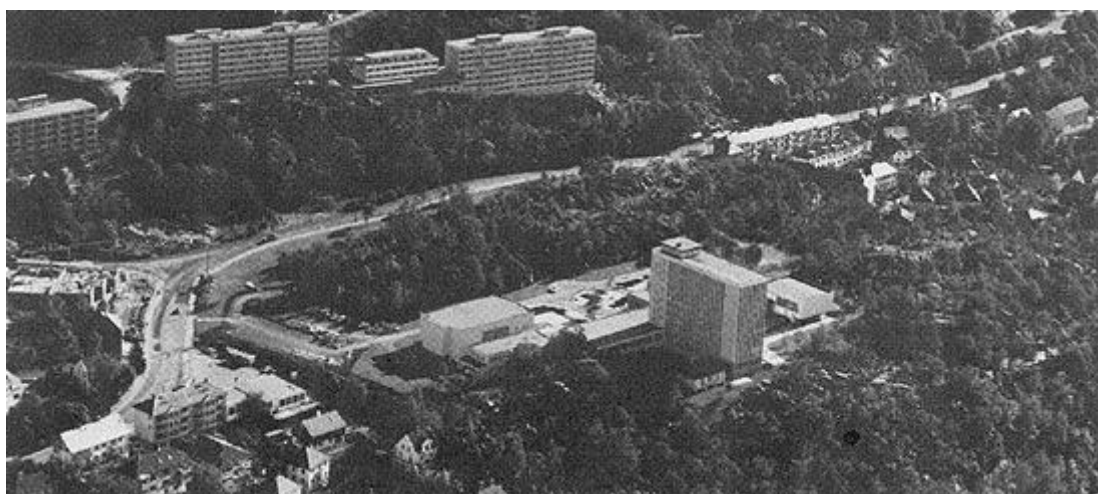


# NHHs historie

**Norges Handelshøyskole åpnet offisielt 7. september 1936, og fylte 80 år i 2016. NHH ble til som et resultat av stor og målrettet innsats fra det bergenske næringsliv. Skolen har vokst fra å være en liten bygning i sentrum til dagens komplette campus rett utenfor Bergen sentrum.**

Dagens fasiliteter huser nær 4000 studenter og over 400 ansatte. De akademiske programmene har økt fra de opprinnelige toårige Siviløkonomstudiene til i dag å dekke en rekke programmer på bachelor-, master-, Executive MBA- og doktorgradsnivå.

Fagmiljøet har vokst fra å omfatte en liten gruppe professorer til en stor akademisk stab, fokusert på forskning og utvikling av nye ideer. Studentmiljøet har helt fra starten vært spekket med sosiale, sportslige og faglige aktiviteter. Det utvikles den dag i dag stadig nye grupper og aktiviteter.



*NHH-campus med studenthjemmet Hatleberg i bakgrunnen.*

NHH har forandret seg mye siden den først ble påtenkt for over 100 år siden. Norges første handelshøyskole er nå en del av et globalt nettverk som omfatter noen av verdens ledende institusjoner når det gjelder forskning og undervisning innen økonomi og administrasjon.

Allerede lenge før dørene åpnet i 1936 ble det lagt ned en stor innsats for å etablere en norsk handelshøyskole i Bergen.



*Breviksen (der NHH i dag er plassert) slik det så ut rundt 1920.*

## **1900-1936: En norsk handelshøyskole etableres i Bergen**

Forretningsmiljøene i Oslo og Bergen begynte mot slutten av 1800-tallet å diskutere mulighetene for å etablere en handelshøyskole i Norge.

Christiania Handelsgymnasium (i dagens Oslo) ble opprettet i 1875 og rundt omkring i Europa var en rekke handelshøyskoler allerede etablert.

Tidlig på 1900-tallet ble det også etablert flere handelshøyskoler i Skandinavia, etter modell av den tyske handelshochschule. Blant disse var Handelshögskolan i Stockholm og Svenska Handelshögskolan i Helsinki, «Hanken», som begge åpnet i 1909, fulgt av Helsingfors Handelshögskola i 1911 og Handelshøjskolen i København i 1917.

I 1909 samlet Den Norske Handelsstands Fællesforening en komité ledet av forretningsmannen Trygve Bull fra Oslo, for å undersøke mulighetene for etablering av en handelshøyskole også her i landet.

Stortinget vedtok i 1917 å opprette en institusjon for høyere utdanning og forskning her i landet, etter modell av den tyske handelshochschule.



*Bergen på slutten av 1800-tallet.*

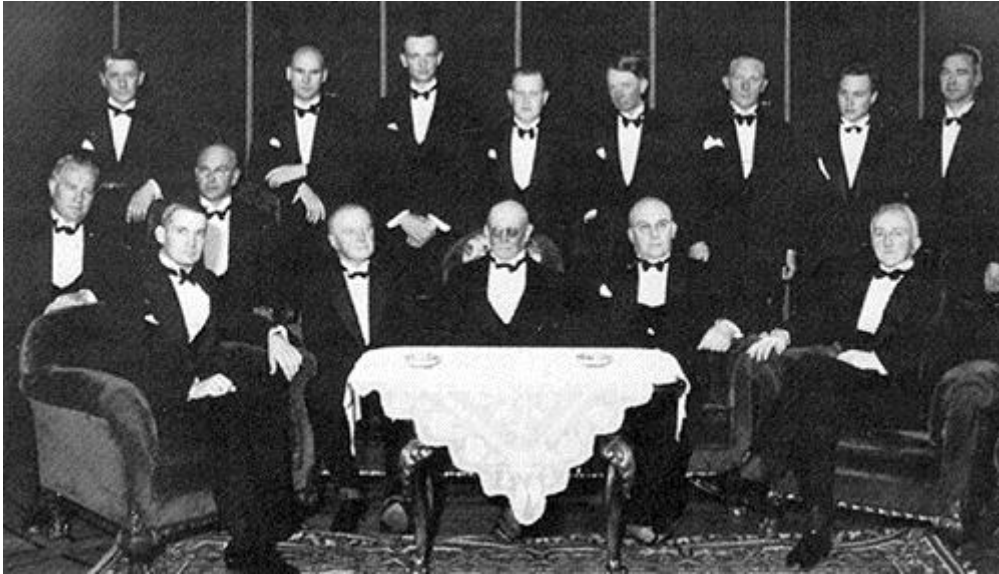
Den bergenske handelsstanden hadde fra slutten av 1800-tallet støttet ideen om å starte en handelshøyskole i Bergen. I 1900 opprettet Bergen Handelsforening en komité for å vurdere etableringen av et handelsgymnas i byen. Fire år senere ble Bergen Handelsgymnasium grunnlagt.

Etter suksessen med opprettelsen av handelsgymnaset gikk handelsstanden i 1915 igjen sammen om en komité, denne gangen Foreningen til opprettelse av Norges Handelshøiskole i Bergen, senere Foreningen for NHH i Bergen.

Målet var å etablere en norsk handelshøyskole i byen. Komitémedlemmene var mange av datidens ledende skikkelser i det bergenske næringsliv, med forretningsmann og tidligere statsråd Kristofer Lehmkuhl som leder. Lehmkuhl og hans komité kjempet hardt for å sikre at den nye skolen ble plassert nettopp i Bergen, byen som gjennom historien har vært Norges viktigste handels- og eksportsenter.

Lehmkuhl lykkes med sitt arbeid og regjeringen vedtok å legge den nye skolen til Bergen. Vedtaket var basert både på byens lange tradisjoner innen handel og regjeringens ønske om å plassere høyere utdanningsinstitusjoner i ulike deler av landet.

På denne tiden hadde Norge bare ett universitet, Universitetet i Oslo. I tillegg var Norges Tekniske Høyskole (NTH) etablert i Trondheim.



***Bildetekst: Foreningen for NHH i Bergen og de ansatte ved NHH på festmiddag i 1936. (Lehmkuhl sittende i midten).***

Mellomkrigsårene var harde økonomiske tider for Norge og det tok noe tid før det var nok ressurser og nødvendig ekspertise på plass for å etablere den nye handelshøyskolen.

I begynnelsen var det også knyttet usikkerhet til hvorvidt skolen skulle være privat eller offentlig. Til slutt bestemte regjeringen seg for at skolen skulle være statlig og dermed uten avgifter for studentene.

Med forventning om at den nye skolen skulle bli privat hadde Foreningen for NHH i Bergen samlet inn store pengesummer fra forretningsmiljøet i Bergen for å dekke bygging og oppstart av den nye handelshøyskolen.

En større landområde i Breiviken rett utenfor Bergen sentrum ble gitt av den lokale skipsrederen Haakon J. Wallem, for at skolen kunne bygges der. Arkitekt Bredo Greve vant også i 1922 en arkitektkonkurranse om utformingen av den nye skolen, men på grunn av de økonomiske nedgangstidene i landet måtte planene skrinlegges like etter at arbeidet på tomten hadde startet.

Istedenfor ble det tidligere bolighuset til den bergenske forretningsmannen Thorolf Sundt kjøpt. Slik ble handelshøyskolen først lokalisert i Bergen sentrum, midt i hjertet av dagens Universitetsområde på Høiden og i nærheten av Bergen Museum.

Ironisk nok var det til tomten i Breiviken NHH flyttet i 1963 da de opprinnelige lokalene i sentrum ble for små.



*NHHs opprinnelige bygning i Christies gate i 1936.*

## 1936-1963: NHH åpner og arbeidet starter

Etter intens lobbyvirksomhet og hardt arbeid ble endelig Norges Handelshøyskole (NHH) åpnet av Kong Haakon VII mandag 7. september 1936. Dette var ti år før Universitetet i Bergen ble etablert. Det sterke engasjementet fra forretningslivet i Bergen hadde ikke bare sikret at skolen ble startet, men også at den fikk base i Bergen og allerede fra begynnelsen av var sterkt knyttet til byens næringsliv.

I sin åpningstale under innvielsen av NHH i 1936 gjorde Kristofer Lehmkuhl viktigheten av forretningsetikk og moral klar for studentene. "Det er ikke helt usedvanlig", sa han, "å høre handelens menn baktalt som en stand hvor der hersker andre begreper om rett og moral enn i andre stender. Der sies også at det er en overflødig klasse av mellemmenn. Jeg har levet så lenge og under så forskjellige forhold i livet, at jeg anser mig berettiget til å si et par ord derom. For det første at verden ikke kan undvære de menn som driver handel og omsetning, og dernest at den moral, den opfatning av hederlighet og rettskaffenhet, den rettlinjethet som hersker innen næringslivets verden, den holder fullt ut mål og kanskje mer enn det med de tilsvarende forhold i andre stender. Og det er kun naturlig. Det er på åpen og ærlig ferd at handelen kan bygges. Her må et ord muntlig eller skriftlig være et ord, og en mann en mann." Lehmkuhl avsluttet sin tale med inspirerende ord til de nye studentene: "I skal skape Eder en stilling i livet, men samtidig skal den høie streben der ligger bak Eders virke, det skal være å gavne det land og det samfund hvori I er satt til å arbeide. Det er samfunnsånd og borgerånd som skal være ledetråden i all Eders ferden."



Kong Haakon VII og  
Lehmkuhl  
på åpningsdagen  
7. september 1936.

Kristofer Lehmkuhl ble tildelt Storkorset av St. Olavs Orden for sin innsats.

Da NHH åpnet var den faglige staben på under ti personer og 60 studenter ble tatt opp hvert år. Etter to års studier mot Handelsdiplomet kunne kandidatene titulere seg som Handelskandidat. I 1938 ble det i tillegg opprettet en ettårig videreutdanning for dem som ønsket å undervise i handelsfag. Som ved de andre skandinaviske handelshøyskolene på denne tiden var undervisningsopplegget sterkt preget av den tyske modellen for handelsutdanning. Økonomi og administrasjon var sentralt i pensum og studentene måtte velge enten jus, økonomisk geografi eller økonomisk historie, i tillegg til et fremmedspråk. Fra starten av ble det undervist i engelsk, tysk og fransk, mens spansk kom til som eget fag i 1952. I 1946 ble Handelsdiplomutdanningen utvidet til tre år.



*Den første forelesningen ved NHH, 1936.*

Helt fra begynnelsen av var studentene på NHH en aktiv gjeng, ivrige etter å gjøre det beste ut av sine studiedager på Norges første handelshøyskole. Fredag 11. september 1936 møttes de nye studentene for å etablere studentutvalget, som onsdag 16. september 1936 grunnla Norges Handelshøyskoles Studentforening, NHHS.

Den første tiden var NHHS involvert i alle små og store deler av studentlivet til disse skolens første studenter. Bedriftsbesøk og ekskursjoner ble organisert for å fylle det naturlige behovet for å bli kjent med det lokale forretningslivet, sosiale sammenkomster ble arrangert, i tillegg til mange livlige kveldsmøter med taler og debatter så vel som ball og studentfester.

NHHS sin hytte, Kramboden, ble offisielt innviet i 1938, og med den åpnet det seg nye muligheter for rekreasjon og sosiale tilstelninger blant studentene. I 1948 ble NHHS en av de seks studentforeningene som stiftet AISEC, en organisasjon som organiserer jobbutveksling for studenter. I dag er AISEC en av de største studentdrevne organisasjoner i verden.

Sang og musikk har lenge vært en tradisjon i NHHS og i 1950 ble mannskoret 'Svæveru' stiftet. Koret er fremdeles vel etablert i NHHS.



*Innvielsesmiddag på Kramboden, 1938 (Lehmkuhl sitter til venstre for midten.)*

Lederutvikling ble sett på som en viktig del av gjenoppbyggingen av Norge etter andre verdenskrig. Professor Rolf Waaler, senere rektor, innså at for at en organisasjon med det formål å fremme lederutvikling skulle få den nødvendige oppmerksomhet og riktig fokus måtte den ligge utenfor handelshøyskolen og universitetssystemet. I 1952 ble AFF (Administrativt Forskningsfond) etablert som en separat del av NHH gruppen. AFF ble en av de første institusjonene i Europa innen sitt felt. Yale Professor E Wight Bakke foretok en grundig analyse av Program for lederutvikling, eller Solstrandprogrammet, som AFF organiserte i 1957. Han beskrev i etterkant lederutviklingsprogrammet som "et av de få fremragende eksempler på lederutviklingsprogrammer i verden."

Etter andre verdenskrig ble amerikansk innflytelse viktigere for undervisningen i økonomi og administrasjon. Både ferdigutdannede kandidater og fagstaben begynte nå å dra til USA for å fortsette studiene eller jobbe for en periode, og denne utviklingen skjøt fart i løpet av 1960- og 70-årene.

På begynnelsen av femtitallet meldte behovet for et eget doktorgradsprogram på NHH seg stadig sterkere. I 1956 fikk NHH tillatelse fra regjeringen til å godkjenne doktorgrader og i 1957 ble Ole Myrvoll, senere ordfører i Bergen og finansminister, den første dr.oecon. ved NHH.

Behovet for videreutdanning ble også definert som et område der NHH burde spille en ledende rolle. I 1959 ble NHH Kursvirksomhet (NHHK) etablert for å utvikle kompetanse innen økonomi og administrasjon. Målgruppen var opprinnelig ferdigutdannede Handelsdiplom-, og senere Siviløkonomstudenter, som ønsket videre utdanning, men det tok ikke lang tid før både personer med annen utdanningsbakgrunn og uten høyere utdanning også ble viktige målgrupper. NHHK etablerte en rekke kurs og spesialiserte seminarer som utviklet seg videre, i takt med behovene både innen næringslivet og offentlig administrasjon.

## 1963-1980: Nytt høyskoleområde og rask vekst

Mot slutten av 1950-årene var NHH blitt for stor for de opprinnelige lokalitetene og arbeidet med å forme et nytt skoleområde i Breiviken, rett utenfor Bergen sentrum, startet. I 1963 flyttet skolen til sin nye campus, en begivenhet som på mange måter markerte overgangen til en ny periode karakterisert av rask vekst i antall studenter så vel som i faglig stab. Fasilitetene på det nye området innebar nemlig en stor kapasitetsøkning og det årlige opptaket av studenter økte fra 60 til over 200. Totalt var det nå 304 studenter og 67 ansatte.



*Rektor Waaler ønsker Kong Olav V og Kronprins Harald velkommen til den offisielle åpningen av NHHs nye skoleområde 28. oktober 1963.*

Et viktig trekk ved denne perioden var veksten og utviklingen på den faglige siden. De nye fasilitetene gjorde det mulig å ansette mange nye og talentfulle personer, samtidig som betydningen både av forskning og undervisning ble styrket. Mange dyktige ferdigutdannede dro nå til USA for doktorgradsstudier og kom tilbake til NHH med internasjonal erfaring og et mer forskningsbasert fokus. Vitenskapelig ansatte fikk sjansen til å ta sabbatsår med videre forskning eller studier utenlands, mange nye lærebøker ble gitt ut og antallet publikasjoner i internasjonale tidsskrifter økte betraktelig. En viktig drivkraft bak denne ekspansjonen og internasjonaliseringen innen forskningen var professor Karl Borch.

Foreningen for NHH i Bergen bidro også til denne utviklingen ved å gi de ansatte betydelig økonomisk støtte til deltakelse på konferanser og seminarer og til sabbatsår i utlandet. Det var på denne tiden at professor Jan Mossins paper *Equilibrium in a Capital Asset Market* ble publisert i *Econometrica*, og Nobelprisvinner Finn E. Kydland dro fra NHH til Carnegie Mellon i USA for å ta sin doktorgrad. De fleste som tok doktorgrad i USA på denne tiden kom tilbake til NHH for å undervise og fortsette sin forskning, men noen ble igjen i USA,



mens andre igjen, som Kydland, returnerte til NHH for senere å dra tilbake til USA for å fortsette arbeidet der.



*Det nye skoleområdet i 1963.*

Etter hvert som fagstaben vokste både i antall og kompetanse utviklet også det akademiske tilbudet seg. En rekke kurs på høyere nivå ble introdusert.

I 1963 byttet Handelsdiplomutdannelsen navn til Siviløkonom, og det ble heretter de ferdigutdannede kandidatenes tittel.

I 1972 kom Høyere Avdelingsstudiet for Siviløkonomstudenter som ville fortsette videre til doktorgradsstudier, og i 1973 etablerte professor Dag Coward Høyere Revisorstudium (HRS). HRS er en spesialisering i revisjon, regnskap og fiansiell ledelse av foretak og fører fram til statsautorisasjon som revisor.

I 1975 ble Siviløkonomstudiet utvidet til et fireårig program. NHHK utvidet også sitt tilbud på denne tiden, og i 1963 ble det arrangert kveldskurs på NHH for første gang.

I tillegg til utviklingen av stadig nye studietilbud for studentene har forskning alltid spilt en sentral rolle på NHH. I 1973 ble Senter for Anvendt Forskning etablert og i 1975 kom Industriøkonomisk institutt (IØI) som en forskningsenhet under Industridepartementet.



*Direksjonsmusikken på Ullevål i forbindelse med cupfinalen i 1976.*

1960- og 70-årene var en aktiv tid også i NHHS. Som i de fleste deler av den vestlige verden ble politikk en viktig del av studentlivet også på NHH, men studentene beholdt også sitt fokus på sosiale og nettverksskapende aktiviteter.

De nye fasilitetene i Breiviken hadde mer plass og åpnet for oppstart og utvikling av stadig nye studentaktiviteter. Mange nye grupper ble etablert og den nye Klubben representerte hjertet i studentenes sosiale liv. I 1963 ble et av NHHS sine viktige kjennetegn den dag i dag, Direksjonsmusikken, stiftet.

Studenthjemmet Hatleberg på skoleområdet åpnet i 1964. Dette gjorde det mye enklere for studentene å bo, jobbe og sosialisere innenfor det samme området, og det styrket samholdet blant studentene på NHH ytterligere. I 1973 hadde antallet studenter økt til 945 og antall ansatte til 174.

Allerede i 1975 begynte NHH å vokse seg for stor for den nye bygningen og begynte derfor å ta over deler av Merinobygningen, en lite brukt bygning rett ved NHH.

## **1980-2000: Spesialisering og internasjonal ekspansjon**

Tidlig på 1980-tallet innså man på NHH at doktorgradsprogrammet måtte oppdateres og et nytt, strukturert doktorgradsprogram ble introdusert. Det nye programmet inneholdt undervisning i tillegg til forskning og skriving av avhandling. Den første kandidaten ble uteksaminert fra det nye programmet i 1985 og det årlige antallet ferdigutdannede kandidater økte fra én i 1985 til 12 i 1990.

I 1984 fikk fokuset på ekspansjon og internasjonalisering innen forskningen sin belønning. Etter å ha sammenlignet økonomiske skoler og avdelinger i ikke-engelskspråklige land rangerte American Economic Review NHH som nummer syv på verdensbasis og den tredje i Europa, basert på publikasjoner i ledende tidsskrifter.



*"Moderne" PC-utstyr i 1985.*

I 1984 ble SAF organisert som en separat forskningsstiftelse og i 1986 ble Centre for International Business (CIB) grunnlagt. SAF, IØI og CIB ble slått sammen til en forskningsstiftelse, Samfunns- og næringslivsforskning (SNF) i 1991. SNF er tilknyttet NHH som en markedsbasert forskningsorganisasjon.

I denne perioden ble det knyttet nære bånd til internasjonale forskningsmiljøer. De internasjonale aktivitetene ved høyskolen økte betraktelig og det internasjonale fokuset er blitt enda sterkere gjennom årenes løp. I 1984 etablerte NHH sitt første utvekslingsprogram med Handelshögskolan i Stockholm og i 1986 ble NHH med sitt Master of International Business, den første institusjonen i Norge som kunne tilby et masterprogram der all undervisning foregikk på engelsk. Som et resultat av dette ble det lagt enda større vekt på utvekslingsprogrammer for studentene og NHH ble medlem av det prestisjefylte Community of Management Schools (CEMS) og ERASMUSprogrammet i 1992, samt det globale nettverket Partnership in International Management (PIM) i 1995. Med denne ekspansjonen innen internasjonale aktiviteter ble Internasjonalt Kontor etablert i 1993 for å ta seg av NHHs internasjonale kontakter.

Med den endrede politiske situasjonen i Sentral- og Øst-Europa etter Berlinmurens fall åpnet nye internasjonale muligheter seg for NHH. Sammen med London Business School, HEC School of Management og Warsaw University of Technology (WUT), etablerte NHH Warsaw University of Technology Business School (WUTBS) i 1992. I 1995 fulgte etableringen av samarbeidsprosjektet Nordic-Russian Leadership Executive Training programme (NORLET), der også St Petersburg State University School of Management og andre nordiske CEMSPartnere deltok. Dette samarbeidet ble i 1999 utvidet til opprettelsen av North-European Business School Educational Network (NEBSEN) og et toårig masterprogram i International Business ved St. Petersburg State University. Samme år etablerte NHH Baltic Management Institute (BMI) sammen med København Handelshøjskole, HEC School of

Management, Louvain School of Management og Vytautas Magnus University i Litauen, for å kunne tilby et internasjonalt EMBA program.



*Sjefen i SAS, Jan Carlsson, sammen med flyvertinner og Svæveru' under det første Symposiet, 1983.*

1980- og 90-årene bød også på ny utvikling og stor vekst i NHHS. I 1980 ble UKEN arrangert for første gang. UKEN er en tre uker lang studentfestival med revy, konserter og andre arrangementer på plakaten og arrangeres fremdeles i mars hvert partallsår. UKEN er basert på en studenteruketradisjon i Bergen som daterer seg tilbake til 1946. UKEN har nå vokst til å være Vestlandets nest største kulturfestival.

Sang- og musikklinjen i NHHS fikk også flere nye skudd på stammen i denne perioden. Først kom Pikekoret Sangria tidlig i 1980, fulgt av UKEkoret Optimum, et blandakor, senere samme år og Big Business Band i 1984. Næringslivsengasjementet i NHHS økte i 1983 da det første Næringslivssymposiet (the Scandinavian Management Symposium), eller Symposiet som det kalles til daglig, ble arrangert av studentene. Konferansen var inspirert av blant annet the Management Symposium som Universitetet i St. Gallen hadde arrangert siden 1971. Symposiet samler fremdeles ledende foredragsholdere fra næringsliv, politikk og forskning hvert annet år, for å snakke om temaer som er relevante og viktige for norsk næringsliv og offentlig sektor.

Videre- og etterutdanningsatsningen på NHH gjorde et sprang i 1989 da Autorisert FinansAnalytikerstudium (AFA) ble introdusert i samarbeid med Norske Finansanalytikeres Forening (NFF). Dette ble fulgt av lanseringen av Executive Master in Technology Management (MTM) i samarbeid med Norges Tekniske og Naturvitenskapelige Universitet (NTNU) i 1993 og et Executive MBA program innen Økonomisk styring og ledelse (MØST) etableres i 1994.



*Den første klassen i det nye EMBA i Strategisk Ledelse, MASTRA I, 1996*

I 1996 ble et Executive MBA program (EMBA) med spesialisering i strategisk ledelse, MASTRA, etablert. Dette programmet var en naturlig utvikling og utvidelse av arbeidet NHHK hadde lagt ned i å promotere videre- og etterutdanning siden 1950-årene. Det toårige deltidsprogrammet gjorde suksess og nye spesialiseringer har senere kommet til. Disse programmene bygger alle på den akademiske kompetansen på NHH og kombineres med den erfaringen som er hentet inn fra tidligere spesialiserte deltidskurs for deltakere fra næringsliv og offentlig administrasjon som ikke har anledning til å ta fulltidsutdanning, men like fullt har et ønske om å lære.

Antallet studenter og faglig stab fortsatte å øke i løpet av 1980 og 90-årene. I 1985 var det 1670 studenter og 198 ansatte. Den stadige veksten førte til at NHH gradvis tok over hele Merinobygningen og i 1995 åpnet det nye Servicebygget. Der fikk man nytt bibliotek, IT-fasiliteter og lesesaler i tillegg til bokhandel, kantine og kontorer.

## **2000 - i dag: Fortsatt vekst og utvikling inn i det 21. århundre**

NHH fortsetter stadig å vokse og utvikle seg. I 2001 mottok skolen akkreditering fra European Quality Improvement System (EQUIS) og i 2002 lanserte NHH CEMS Master in International Management (MIM) sammen med sine CEMSpartnere.

Siviløkonomutdanningen ble i 2003 utvidet til fem år. I tråd med Bolognadeklarasjonen og nasjonale standarder består den nå av et treårig Bachelorstudie og et toårig Masterstudie, som fører fram til henholdsvis Bachelor og Master of Science in Economics and Business Administration.

Antallet Executive MBA kurs har også økt, først med EMBA i offentlig økonomi og ledelse i 2000, og deretter med EMBA i merkevareledelse i 2002.

I 2004 fikk den tidligere studenten og nå professor 2 ved NHH, Finn E. Kydland Nobelprisen i økonomi sammen med professor Edward C. Prescott fra Arizona State University.



***Nobelprisvinner Finn E. Kydland holder en spesialforelesning foran et fullstappet auditorium 12. oktober 2004***

NHHs internasjonale profil fortsatte å vokse. I 2005 rangerer Financial Times MIM-studiet til CEMS-institusjonene som nr. 3 i Europa av europeiske masterprogram. NHH sitt masterprogram kjem på 19. plass. NHH er best i Europa i samfunnsøkonomi og nr. 4 i finans, noko som har gitt høgskolen god medieomtale.

NHH feiret 75årsjubileum i 2011 med en rekke ulike arrangementer, fra åpent hus og jubileumsfest til faglige arrangement og utnevning av ti nye æresdoktorer.

Fasilitetene på NHH har også stadig blitt forbedret. Lehmkuhlhallen åpnet i 2001. Med den har både studenter og ansatte fått nye treningstilbud på skoleområdet.

I august 2013 åpnet NHHs nye tilbygg som erstattet leide lokaler i Merinobygget. Dermed var hele NHH samlet på ett område for første gang siden 1974.

I dag huser NHH rundt 3600 fulltidsstudenter og ca. 400 ansatte. Skolen har også et nært samarbeid med stiftelsene AFF og SNF.

NHH og de tilknyttede stiftelsene utgjør en stor økonomisk og akademisk enhet med tilsammen nær 500 ansatte, og er Norges ledende kompetansesenter innen økonomi og administrasjon.